

บทที่ 1

บทนำ

การทำสวนยางพารา เป็นอาชีพหลักของประชากรทางภาคใต้และตะวันออกของประเทศไทย จึงจัดได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศเป็นอันมาก ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้ประเทศจากการส่ง เป็นสินค้าออกเป็นมูลค่าสูง แต่มูลค่าการส่งยางพาราออกจำหน่ายยังต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นกลับไม่ เป็นสัดส่วนกับปริมาณการส่งออกที่เพิ่มขึ้น เพราะราคายางพาราในตลาดโลกมีความไม่แน่นอน ตลาดยังเป็นของผู้ซื้อ ประกอบกับผู้ขายมีการแข่งขันกันเองในการแย่งกันตลาดระหว่างประเทศด้วย นอกจากนี้ยางพารายังมีคู่แข่งที่สำคัญคือ ยางเทียมหรือยางสังเคราะห์ (Synthetic Rubber) ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการแข่งขันกันทั้งในด้านการผลิต การใช้และราคา การแข่งขันระหว่างยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ก็ดี การแข่งขันระหว่างผู้ผลิตยางธรรมชาติด้วยกันเองในการแย่งตลาดก็ดี ความสำเร็จย่อมจะตก เป็นของฝ่ายที่สามารถเพิ่มสมรรถภาพในการผลิตได้มาก มีต้นทุนในการผลิตต่ำ และคุณภาพของผลผลิตที่ดีที่สุดเท่านั้น

หากประเทศไทยจะแข่งขันกับประเทศผู้ผลิตยางพาราอื่นในตลาดโลกได้ ก็จำเป็นต้องเพิ่มสมรรถภาพในการผลิตให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงที่สุด โดยการพยายามลดต้นทุนหรือเพิ่มปริมาณผลผลิต พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพยางพาราให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด ดังนั้นการส่งเสริมการปลูกยางพันธุ์ดีแทนต้นยางเก่าจึงเกิดขึ้นโดยมุ่งหวังว่ายางพันธุ์ดีที่ส่งเสริมให้ชาวสวนยางพาราปลูกแทนยางพันธุ์พื้นเมืองซึ่งมีอายุมากและให้ผลผลิตต่ำนั้น จะช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลง และจะให้ยางพาราที่มีคุณภาพดีเพียงพอที่จะแข่งขันกับผู้ค้าอย่างต่างประเทศอื่น ๆ ด้วย

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญในเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว จึงได้ตราพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางขึ้น เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2503 ปรากฏในราชกิจจานุเบกษาฉบับลงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2503 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2503 โดยกำหนดให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเจ้าของสวนยางพาราเก่าเหล่านั้นให้มีการปลูกแทนด้วยยางพันธุ์ดี ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตซึ่งเดิมให้ผลผลิตน้อย ประมาณไร่ละ 50-100 กิโลกรัมต่อปี มาเป็นผลผลิตที่มากกว่าเดิม 3-5 เท่า¹ อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เจ้าของสวนยางและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจรวมของประเทศด้วย ทั้งนี้ความช่วยเหลือที่ให้แก่เจ้าของสวนยางพาราจะอยู่ในรูปของการให้ความรู้และวิชาการที่ถูกต้องเหมาะสม การให้ทุนทรัพย์ และการให้วัสดุสงเคราะห์อันได้แก่ วัสดุปลูกและปุ๋ย

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางกำหนดการปลูกแทนตาม เป้าหมายปัจจุบันไว้ปีละ 312,500 ไร่ (50,000 แหกตาร์) จากปีแรกของการให้การสงเคราะห์ในปี พ.ศ. 2504 จนถึงปี พ.ศ. 2530 ได้ให้การสงเคราะห์สวนยางเก่าไปแล้วเป็นจำนวนเนื้อที่ประมาณ 4,199,667 ไร่ แต่เนื่องจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมีกฎเกณฑ์จำกัดการให้ความช่วยเหลือเฉพาะชาวสวนยางพาราที่ทำการปลูกแทนสวนยางเดิมเท่านั้น ทำให้เกษตรกรผู้ที่จะทำสวนยางพาราในพื้นที่ใหม่ซึ่งไม่เคยเป็นสวนยางเก่ามาก่อนไม่สามารถได้รับการสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้ ดังนั้นผู้ที่ทำสวนยางพาราเองโดยไม่ได้รับการสงเคราะห์ แม้จะปลูกยางด้วยยางพันธุ์ดี ก็ไม่สามารถบำรุงรักษาได้ตามมาตรฐานที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์กำหนดไว้ เพราะความจำกัดทางด้านการเงิน แต่มีชาวสวนยางบางส่วนที่สามารถปลูกใหม่ได้ตามมาตรฐานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ซึ่งพวกนี้จะมีต้นทุนการทำสวนยางพารา เช่นเดียวกับสวนยางพาราปลูกแทนที่ได้รับการสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

ปัจจุบันการทำสวนยางพาราในประเทศไทยจะเป็นยางพันธุ์ดีที่ได้รับคำแนะนำจากสถาบันวิจัยยางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทั้งสิ้น แต่ชนิดของพันธุ์อาจแตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละท้องที่ทำการปลูก ซึ่งสามารถแยกตามการดูแลรักษาออกได้เป็นสวนยางพาราปลูกแทนโดยได้รับการสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางรวมถึงสวนยางพาราปลูกใหม่

¹ รายงานประจำปี 2528 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

ที่ดูแลรักษาได้ตามมาตรฐานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และสวนยางพาราปลูกใหม่ที่ไม่ได้ดูแลรักษาตามมาตรฐานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง แม้ว่าสวนยางพาราพันธุ์ดีจะมีต้นทุนสูงขึ้น เมื่อเทียบกับสวนยางพาราพันธุ์พื้นเมืองที่เคยทำมาแต่ก่อน เพราะต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการดูแลและบำรุงรักษา แต่ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ให้สูงขึ้นด้วย จึงควรทำการศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนของการทำสวนยางพาราในปัจจุบัน เพื่อมีผลช่วยในการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการทำสวนยางพาราอย่างถูกต้อง มีการเอาใจใส่บำรุงรักษา ไม่ใช่ปลูกแล้วปล่อยละเลยมุ่งเพียงแต่กรีดยางไปวันหนึ่ง ๆ ดังเช่นที่เคยทำกันมาในอดีต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารายละเอียดต้นทุน และผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำสวนยางพาราพันธุ์ดี โดยศึกษารายละเอียดข้อมูลของสวนยางพาราปลูกแทนตามมาตรฐานของสำนักงานองค์การสงเคราะห์การทำสวนยางพารา และสวนยางพาราปลูกใหม่ที่ลงทุนปลูกเองตามอัธยาศัยของเจ้าของสวน
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทำสวนยางพารา และเสนอแนะวิธีการแก้ไข

ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากการทำสวนยางพารามีขนาดสวนแตกต่างกัน เป็นจำนวนมาก และยางพาราเป็นพืชยืนต้นที่สามารถให้ผลผลิตติดต่อกัน เป็นเวลาหลายปี ดังนั้นในการศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนยางพารา จึงกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. การทำสวนยางพาราในที่นี้ หมายถึงการทำสวนยางพาราปลูกแทน และการทำสวนยางพาราปลูกใหม่ ซึ่งจำกัดความของการทำสวนยางพาราทั้ง 2 ประเภทที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ "นิยามศัพท์" ของบทนี้ การศึกษาจะทำโดยศึกษาการลงทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนยางพารา ขนาด 1 ถึง 12 ไร่ ซึ่งเป็นขนาดสวนยางพาราที่มีจำนวนรายของผู้ลงทุนทำมากที่สุด คือ 58.87 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนรายผู้ทำสวนยางพาราทั่วประเทศ (ตารางที่ 1.1) โดยศึกษาจากสวนยางพาราที่ใช้ต้นยางชำถุงเป็นวัสดุปลูก และไม่มีการปลูกพืชแซมระหว่างแถว

ตารางที่ 1.1 จำนวนรายของผู้ทำสวนยางพาราทั่วประเทศ

ขนาด (ไร่)	จำนวนราย (เปอร์เซ็นต์)
1-12	58.87
13-25	25.11
26-37	7.79
38-62	5.82
63-156	2.13
มากกว่า 156	<u>0.28</u>
	<u>100.00</u>

ที่มา : สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการ เกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2529.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต้นยางพารา การศึกษาจะเริ่มตั้งแต่เมื่อเริ่มปลูกจนยางพารามีอายุ 24 ถึง 26 ปี ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดของโครงการ เนื่องจากผลผลิตที่ได้รับต่อไปจากนี้จะไม่คุ้มค่าการลงทุน สำหรับการสำรวจทำโดยการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูล ในปี พ.ศ. 2529-2530

2. ศึกษาโดยเลือกพื้นที่ตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จากภาคใต้ คือ จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช จากภาคตะวันออก คือ จังหวัดระยองและจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่สวนยางพาราและจำนวนผลผลิตมากเป็นอันดับ 1 และอันดับ 2 ของแต่ละภาค รวมเนื้อที่สวนยางพาราของพื้นที่ตัวอย่าง 4 จังหวัดที่เลือกทำการวิจัย เป็นจำนวน 3,886,165 ไร่ หรือ 36.20 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่สวนยางพาราทั้งประเทศ 10,734,754 ไร่ (20 จังหวัด)

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากตัวอย่างที่เลือกทำการวิจัย 4 จังหวัด คือ สงขลา นครศรีธรรมราช ระยอง และจันทบุรี โดยการสังเกตสภาพทั่วไปของสวนยางพารา สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราขนาด 1-12 ไร่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา โดยใช้แบบสอบถามเป็นแนวทาง (ภาคผนวก) ทั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างเกษตรกรในพื้นที่ตัวอย่าง 4 จังหวัด จังหวัดละประมาณ 40-50 ราย เป็นจำนวนรวม 180 ราย จากจำนวนเกษตรกรที่ทำสวนยางพาราขนาดเดียวกันนี้รวมทั้งสิ้นใน 4 จังหวัด 32,139 ราย คิดเทียบเป็นอัตราส่วนได้ 0.58 เปอร์เซ็นต์ การสุ่มตัวอย่างได้แยกสุ่มในหลายอำเภอจากการสำรวจพบว่าเกษตรกรที่ทำสวนยางพารามักมีความชำนาญ เนื่องจากสืบทอดการทำสวนยางพารากันมาเป็นเวลานาน มีการลงทุนและการใช้ปัจจัยการผลิตไม่ค่อยแตกต่างกันนัก เกษตรกรแต่ละราย มักจะมีสวนยางพาราหลายแปลงซึ่งแต่ละแปลงก็มีอายุของต้นยางพาราแตกต่างกันไป ในการสัมภาษณ์เกษตรกรโดยใช้แบบสอบถามนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากข้อมูลของสถาบันวิจัยยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แสดงจำนวนรายของผู้ทำสวนยางพาราปลูกแทนต่อผู้ทำสวนยางพาราปลูกใหม่เท่ากับ 70 ต่อ 30 ดังนั้นขั้นแรกเป็นการสุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมาย โดยแบ่งจำนวนรายของเกษตรกรที่จะไปสัมภาษณ์ในแต่ละจังหวัดให้เป็นเกษตรกรที่ทำสวนยางพาราปลูกแทน 70 เปอร์เซ็นต์และสวนยางพาราปลูกใหม่ 30 เปอร์เซ็นต์ขั้นตอนต่อไปเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยให้เกษตรกรทั้งที่ทำสวนยางพาราปลูกแทนและสวนยางพาราปลูกใหม่แต่ละรายมีโอกาสที่จะถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างได้เท่า ๆ กัน ในการออก

สำรวจได้ทำการสอบถาม เกษตรกรร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้เชื่อได้ว่าเกษตรกรที่เลือกสามารถเป็นตัวแทนที่เหมาะสมในการสำรวจ หลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วได้นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เก็บโดยสถาบันวิจัยยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่ามีความใกล้เคียงกันมาก ไม่แตกต่างกันในนัยสำคัญ ทำให้เชื่อได้ว่าข้อมูลจากแบบสอบถามสามารถนำมาใช้วิเคราะห์และทำให้ผลการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือได้

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร รายงาน หนังสือ ตำรา บทความ ข้อมูลทางสถิติ และสอบถามจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพารา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาคำนวณวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน โดยคิดเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีตลอดอายุของต้นยางพารา แต่การลงทุนทำสวนยางพาราเป็นการลงทุนระยะยาวคือให้ผลตอบแทนในระยะเวลามากกว่า 1 ปีในอนาคต ดังนั้นจึงพิจารณาถึงเงินลงทุนในระยะแรกก่อนที่จะได้รับผลผลิต ตลอดจนถึงผลตอบแทนที่จะได้รับในระยะเวลาที่แตกต่างกัน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจแบบปรับค่าของเวลามาใช้วิเคราะห์โดยวิธีที่เหมาะสมดังนี้ เกณฑ์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) เกณฑ์อัตราผลตอบแทนในโครงการ (Internal Rate of Return) และเกณฑ์วงจรระยะเวลาคืนทุน (Pay-Back Period)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดต้นทุน และผลตอบแทนที่จะได้รับจากการทำสวนยางพารา อันจะเป็นแนวทางและเครื่องช่วยตัดสินใจสำหรับผู้ลงทุนทำสวนยางพารา และผู้ที่มีส่วนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกยางพารา

2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม ให้ความช่วยเหลือ และแก้ไข ปัญหาของ เกษตรกรผู้ทำสวนยางพารา นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการเงิน ซึ่งจะสามารถใช้ข้อมูลในการพิจารณาให้สินเชื่อ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำ สวนยางพารา

3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา หรือค้นคว้า แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

นิยามศัพท์

"ยางพันธุ์ดี" หมายถึง ยางพันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริมและแนะนำให้ปลูก โดยสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการ กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ได้ผ่านการทดสอบและตรวจสอบ คุณลักษณะแล้ว เห็นว่ามีคุณสมบัติที่ดีเหมาะสมกับท้องถิ่น ๗ ในที่นี้ยางพันธุ์ดี ได้แก่พันธุ์ RRIM 600

"สวนยางพาราปลูกแทน" หมายถึง สวนยางพาราพันธุ์ดีที่ปลูกและดูแลรักษาอย่างดี ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตามมาตรฐานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ซึ่งรวมถึงสวนยางพาราที่ได้รับการสงเคราะห์ปลูกแทนจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และสวนยางพาราปลูกใหม่ที่สามารปลูกและดูแลรักษาได้อย่างดีตามมาตรฐานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

"สวนยางพาราปลูกใหม่" หมายถึง สวนยางพาราพันธุ์ดีที่ปลูกและดูแลรักษาอย่างดี แต่ยังไม่ได้ตามมาตรฐานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เนื่องจากความจำกัด ทางด้านการเงิน หรือเรียกได้อีกชื่อหนึ่ง คือ สวนนอกสงเคราะห์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย